

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра державного управління
документознавства та інформаційної діяльності

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

збірник наукових праць
Випуск 1-2, 2015 р.

Рівне – 2015

УДК 35.078.3:339.543**Книшек О.О.,**старший викладач кафедри обліку, аудиту, аналізу і оподаткування
Університету митної справи та фінансів**МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД МИТНОГО КОНТРОЛЮ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІЗ
ЗАСТОСУВАННЯМ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ І АУДИТУ****Knyshek O.O.,**Senior Lecturer
University Customs and Finance**THE INTERNATIONAL EXPERIENCE OF CUSTOMS CONTROL OF FOREIGN TRADE ACTIVITIES WITH USING
METHODS OF ANALYSIS AND AUDIT**

The article analyzes the experience of foreign countries in the organization and implementation of customs control. The condition of the legal provision of customs control of foreign trade in Ukraine was investigated and the order of its holding was determined by using the methods of analysis and audit.

International experience of customs control of foreign trade was researched. The normative and methodological support system of customs control of Ukraine was analyzed. Methodical and organizational approaches to customs control of foreign economic activity were developed by using the methods of analysis and audit and the ways of its improvement were defined on the basis of European experience.

From the analysis of international and Ukrainian experience of functioning and development of customs control it has been proposed to:

- develop and approve the uniform normative document that would fully regulate the procedure of customs by officials of the State Fiscal Service of Ukraine, including coordination, planning, order of execution and the results of inspections registration;
- drawing on European experience and specific features of doing business in Ukraine, necessary to develop and implement in practice methodological support of control activities based on the format of normative and methodical documents of the EU;
- in future should also develop indicators for assess of quality and efficiency of customs control in Ukraine and relevant methods of analysis.

У статті проаналізовано досвід зарубіжних країн щодо організації та здійснення митного контролю. Досліджено стан нормативно-правового забезпечення митного контролю зовнішньоекономічної діяльності в Україні та визначено порядок його проведення із застосуванням методів аналізу і аудиту.

The article analyzes the experience of foreign countries in the organization and implementation of customs control. The condition of the legal provision of customs control of foreign trade in Ukraine was investigated and the order of its holding was determined by using the methods of analysis and audit.

Ключові слова: митний контроль, митний пост-аудит, зовнішньоекономічна діяльність, спрощення митних процедур, уповноважений економічний оператор, методи аналізу, аудиту, досвід країн ЄС.

Keywords: customs control, customs post-audit, foreign trade activities, simplification of customs procedures, authorized economic operator, methods of analysis, auditing, experience of the EU.

Актуальність проблеми

Стратегічний курс України до Європейського союзу та до світового співтовариства актуалізує перед Державною фіскальною службою України завдання з формування та реалізації сучасної системи митного адміністрування, покликаної сприяти прискоренню зовнішнього товарообігу та підвищенню ефективності митного контролю. При здійсненні митного контролю доцільно керуватись принципом вибірковості і, як правило, обмежуватися формами митного контролю, достатніми для забезпечення дотримання законодавства України з питань митної справи. На шляху сприяння прискоренню транскордонної торгівлі необхідно приділити особливу увагу розвитку сучасних форм митного контролю, спрямованих на спрощення та гармонізацію митних процедур, а також підвищенню ефективності митного контролю за рахунок удосконалення національної системи митного пост-аудиту.

У зв'язку з цим визначення та аналіз науково-теоретичних та практичних проблем функціонування системи митного пост-аудиту України, а також вивчення досвіду його здійснення розвиненими європейськими країнами, дозволить Державній фіскальній службі України обрати ефективний шлях в напрямку удосконалення національної системи митного контролю. Тому дані питання є надзвичайно актуальними як для України в цілому, так і для Державної фіскальної служби України зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання, пов'язані із поняттям митного контролю досліджували такі науковці та практики: Пашко П.В., Бережнюк І.Г., Івашова Л.М., Борисенко О.П., Кулик А.О., Осадча Н.В., Олійник Д.С., Квеліашвілі І.М., Ліханіна Ю.О. та інші. У роботах цих авторів досліджувалися окремі аспекти формування та розвитку системи митного постаудиту в Україні, класифікації методів митного пост-аудиту, управління ризиками під час митного контролю у контексті вимог Кіотської конвенції, проте питанням законодавчого та методичного забезпечення митного пост-аудиту приділялась недостатня увага.

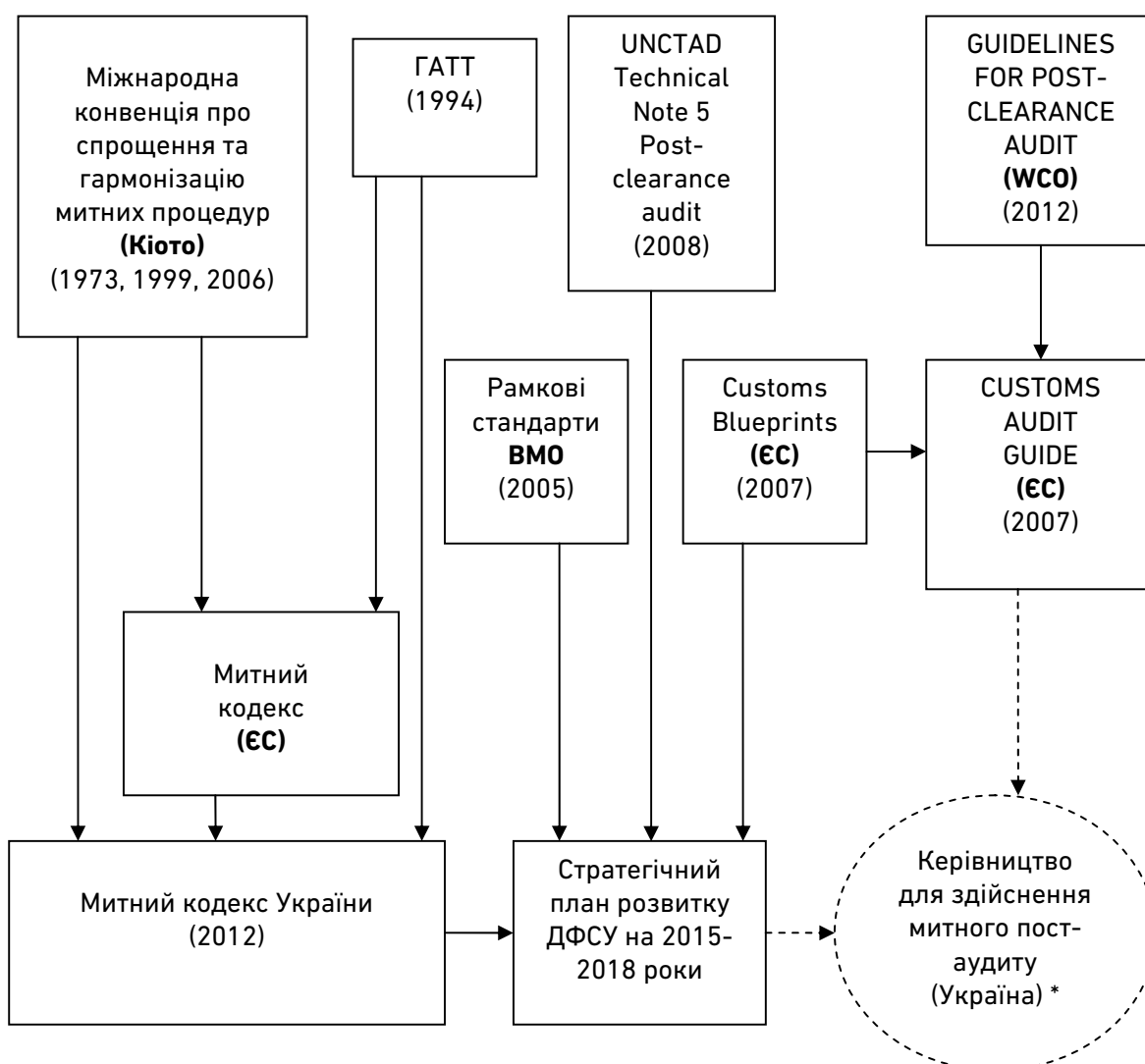
Мета роботи

Дослідити міжнародний досвід митного контролю зовнішньоекономічної діяльності. Проаналізувати нормативне та методичне забезпечення системи митного контролю України. Розробити методичні та організаційні підходи до проведення митного контролю зовнішньоекономічної діяльності із застосуванням методів аналізу і аудиту та визначити напрями його удосконалення із врахуванням європейського досвіду.

Викладення основного матеріалу дослідження

Необхідною умовою реалізації політичних та соціально-економічних перетворень в Україні є поступове приведення системи митного контролю до рівня європейських стандартів, забезпечення єдиного злагодженого механізму взаємодії органів Державної фіскальної служби України та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Сьогодні перед державою гостро стає питання пошуку нових підходів до розробки та реалізації ефективних управлінських рішень з питань організації митного контролю за зовнішньоекономічними операціями. За таких умов зростає роль та значення такої форми митного контролю як документальні перевірки суб'єктів ЗЕД після митного оформлення товарів та транспортних засобів, які на практиці отримали назву «митного пост-аудиту».

Законодавче регулювання здійснення митного пост-аудиту в ЄС ґрунтується на загальних нормативних актах, які визначають стандарти його проведення. До основних нормативних документів відносяться: Митний кодекс ЄС 1992 року; Модернізований Митний кодекс ЄС 2008 року; Митний кодекс ЄС 2013 року; Керівництво з митного пост-аудиту ВМО (WCO – Guidelines for Post-clearance Audit, 2012); Керівництво з митного аудиту ЄС (EU – Customs Audit Guide, 2007); технічні примітки ВМО до митного пост-аудиту (UNCTAD Technical Note 5 Post-clearance audit, 2008); митні стандарти ЄС (Customs Blueprints); інші нормативні акти ЄС. Ієрархію та взаємозв'язок основних нормативних документів, які координують та визначають мету і основні засади проведення митного пост-аудиту, зображено на рис. 1.

* документ, що необхідно розробити

Рис. 1. Основні законодавчі, нормативні та методичні документи, що координують та визначають засади митного пост-аудиту

Основним з документів у сфері митної справи є Міжнародна конвенція про спрощення митних процедур від 1973 року (Киотська конвенція), розроблена під егідою Ради митного співробітництва. Її разом з численними Додатками можна вважати певним кодексом поведінки держав у митних відносинах. Вона складається з 19 статей основного тексту та 31 додатка, які є невід'ємною складовою даної конвенції, а фактично деякі з них за характером і значенням прирівнюються до окремих самостійних процедур [1].

Відомо, що Україна приєдналася до Киотської конвенції у 2006 році (Закон України «Про приєднання України до Міжнародної Конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур» у змінній редакції згідно з Додатком 1 до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції «Про спрощення і гармонізацію митних процедур» від 05.10.2006 р. № 227-V [2]), проте через порушення відповідних процедур вона фактично не отримала статусу договірної сторони. Лише 15 лютого 2011 р. Верховна Рада затвердила проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про приєднання України до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур» від 15.02.2011 р. № 3018-VI, таким чином усунувши процедурні непорозуміння [3].

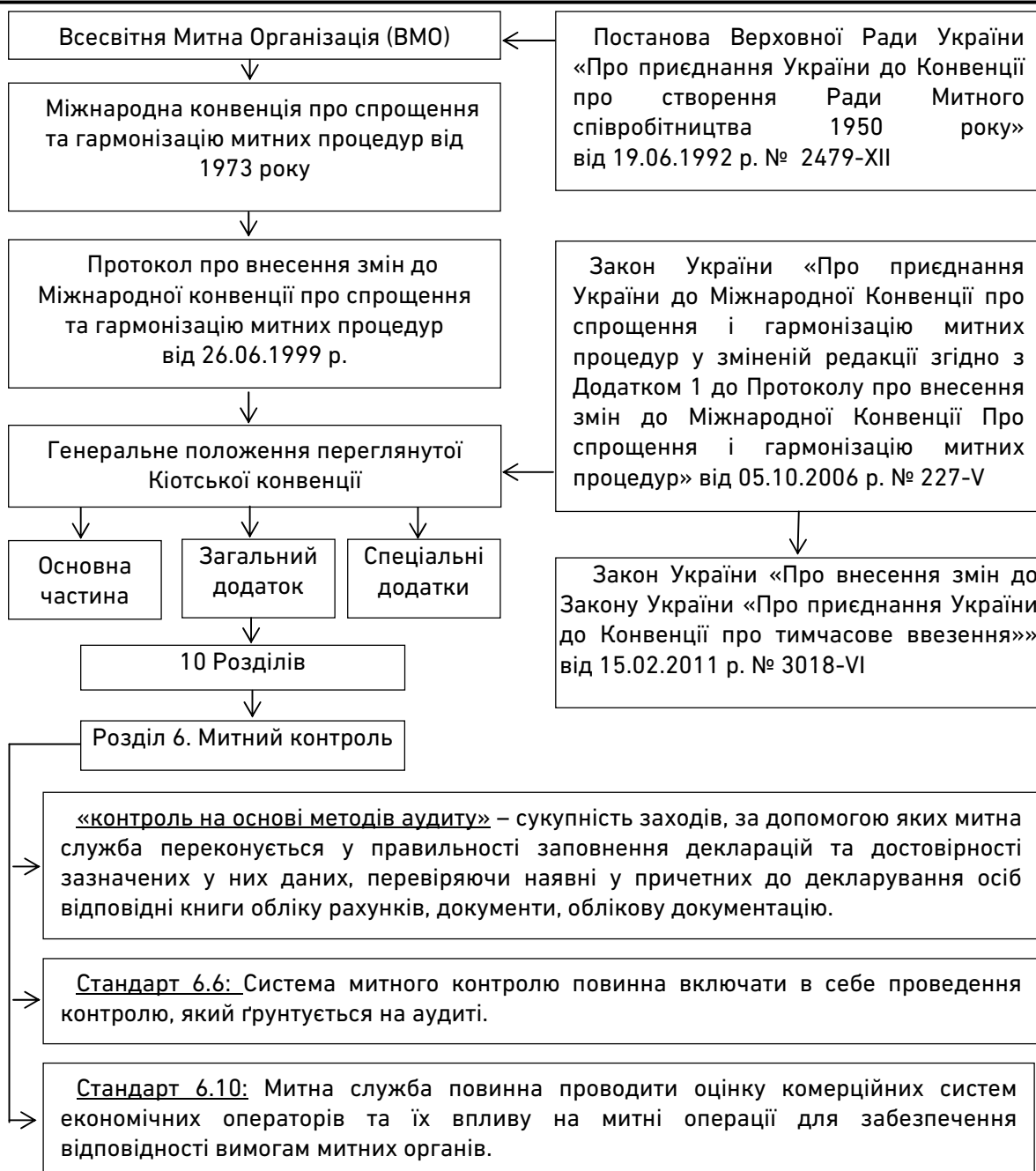

Рис. 2. Митний пост-аудит у Міжнародній конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур

Так, у Розділі 6 Загального додатку Кіотської Конвенції розкривається порядок здійснення митного контролю. Оскільки нова редакція Кіотської конвенції була розроблена та прийнята з метою гармонізації та спрощення митних процедур, сприяння розвитку міжнародної торгівлі, то митні органи країн повинні під час митного оформлення проводити частковий контроль, обсяг якого визначається митницею та залежить від достовірності інформації, що надається суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності після отримання дозволу.

Єдиним ефективним способом для отримання надійної гарантії того, що суб'єкт повністю дотримався митних правил, має бути проведення добре спланованих, ретельних і, як правило, фактичних перевірок (митного пост-аудиту). Враховуючи це, Кіотська конвенція передбачає, що одним з напрямків, в якому мають рухатися митні органи у сучасних умовах, є перехід на методи митного контролю, що засновані на аудиті та системі управління ризиками (рис. 2).

Таким чином, Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур спрямована, з одного боку, на стимулювання зовнішньоекономічної діяльності шляхом спрощення і прискорення процедур митного оформлення та митного контролю, а з іншого боку – на те, щоб це прискорення та спрощення не заподіяли шкоди інтересам держави та суспільства в частині наповнення дохідної частини державного бюджету, захисту внутрішнього ринку тощо.

Разом з тим в кожній країні-учасниці ЄС діють власні законодавчі акти (кодекси, закони, інструкції, керівництва), які в межах норм ЄС детально регулюють та відображають організацію (особливості) здійснення митного аудиту, в тому числі митного пост-аудиту після

випуску товарів на територію відповідної держави [4].

Розглянемо досвід окремих країн Європейського Союзу у сфері здійснення митного пост-аудиту. Доцільно відмітити, що в таких країнах, як Англія, Ірландія, Португалія контроль за достовірністю нарахування і сплати податків та митних платежів здійснюється одним державним органом, а в Німеччині, Італії, Болгарії, Туреччині, Австрії контроль за достовірністю нарахування і сплати податків покладено на податковий орган, а митних платежів – на митний орган.

Організаційні та методичні особливості здійснення митного пост-аудиту в зарубіжних країнах представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Особливості здійснення митного пост-аудиту в країнах ЄС

№ з/п	Країна	Організаційні та методологічні аспекти
1	2	3
1	Франція	По відношенню до суб'єктів зовнішньої торгівлі митними органами здійснюється контроль за двома напрямками: 1. Формальний (вибіркова перевірка відповідності виду, номенклатури, вартості та походження товарів представленим документам, перевірка обґрунтованості пільг тощо). 2. Фундаментальний (суцільна перевірка правильності оформлення та повноти наявності всіх необхідних документів).
2	Англія	Митний пост-аудит проводиться вибірково до окремих суб'єктів ЗЕД, а також брокерів, які є найбільш ризиковими. Митний офіцер має право самостійно визначати обсяг перевірки, терміни перевірки тощо.
3	Федеративна Республіка Німеччини	Митний аудит здійснюється за напрямками: 1. Митний аудит (Zollprüfung) – перевірка коду класифікації товарів, повноти наданої інформації, розрахунку митної вартості, наявності документів про пільги, наявності антидемпінгових та компенсаційних мит. 2. Аудит преференцій (Präferenzprüfung) – перевірка преференцій при експорті товарів на основі міжнародних договорів чи права Європейського співтовариства. 3. Зовнішній аудит (Außenwirtschaftsprüfung) – перевірка експорту, імпорту, заявлених коштів на банківських рахунках. 4. Аудит у сфері управління повітряним рухом.

продовження табл. 1

4	Болгарія	<p>У структурі Центрального митного управління створено Дирекцію «Наступного контролю», основною місією якої є розробка й сприяння впровадженню методичних рекомендацій щодо здійснення постаудиту дотримання вимог митного та акцизного законодавства.</p> <p>Термін проведення перевірки не може перевищувати двох місяців (при обґрунтованій необхідності термін може бути подовжений, але не більше ніж на 4 місяці).</p> <p>Посадові особи митних органів з метою отримання доказів уповноважені здійснювати обшук і вилучення документів, інших носіїв інформації, товарів, опечатувати офіси, каси, склади, торгівельні та інші приміщення.</p>
5	Ірландія	<p>Митний аудит здійснюється у наступних формах:</p> <p>1. Неаудиторські втручання: профільні інтерв'ю (опитування платників податків); направлення запитів; фактичний контроль за реєстраторами розрахункових операцій; галузеві огляди; отримання та дослідження інформації з інших державних та комерційних організацій; відвідування інтернет-сайтів платників податків.</p> <p>2. Аудиторські перевірки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аудиторські виїзні перевірки, які здійснюються за результатами оцінки та аналізу профільних ризиків діяльності платника податків; - аудиторські виїзні перевірки, які здійснюються на випадковій основі за допомогою автоматизованої програми випадкового відбору; - повторні аудиторські перевірки; - електронні аудиторські перевірки. <p>3. Спеціальні (кримінальні) розслідування.</p>

Європейське законодавство у сфері митного контролю базується на Митному кодексі ЄС, який розділяє поняття митного пост-аудиту та постмитного контролю.

Основи та сферу митного пост-аудиту визначають статті Митного кодексу ЄС (з 13 по 16), згідно з якими митні органи мають достатньо багато повноважень, а саме – можуть застосовувати будь-які митні перевірки, які з їхнього погляду необхідні для забезпечення правильного застосування митного законодавства. При цьому будь-яка особа, що задіяна в операціях, пов'язаних з торгівлею товарами, на вимогу митних органів зобов'язана надати в їхнє розпорядження будь-які документи й інформацію, незалежно від того, у кого вони в даний момент перебувають. Трейдери також зобов'язані зберігати у себе відповідні документи не менше 3 календарних років. Стосовно зобов'язань митників – вся інформація, що за своїм характером є конфіденційною, попадає під обов'язок

дотримання професійної таємниці, вона не може бути розкрита митними органами без висловленої згоди особи або органа, що надали їх [5].

Так, ст. 78 визначає сферу постмитного контролю як постмитну перевірку декларацій. При цьому митні органи можуть за власною ініціативою або на прохання декларанта після випуску товарів внести зміни в декларацію. На відміну від українського законодавства, яке розділяє перевірки на виїзні та невиїзні, постмитний контроль, згідно з Митним кодексом ЄС, може проводитись в приміщеннях декларанта або особи, що володіє вищевказаними документами й інформацією для комерційних цілей. Митні органи також можуть перевірити й товар, якщо це ще можливо і якщо в результаті постмитної перевірки буде виявлено, що відбулося використання неправильних або неповних відомостей, то митні органи вживають всі можливі заходи для того, щоб урегулювати дану ситуацію з урахуванням

нової інформації.

Ст. 13-16 про митний пост-аудит та ст. 78 Митного кодексу ЄС про постмитний контроль стосуються всіх країн-членів ЄС, у той час як Національне законодавство кожної окремої країни містить зазвичай внутрішні правила для посадових осіб митних адміністрацій. Національне законодавство відображено у митному праві деяких країн-членів ЄС або в інших законах та внутрішніх правилах (наприклад, у Великобританії).

Документи, які регламентують саму процедуру проведення митного пост-аудиту працівниками митних органів, розроблені та застосовуються у країнах ЄС на рівні національного законодавства. Наприклад, у митній службі Болгарії подібний документ називається «Керівництвом для здійснення митного пост-аудиту». На сьогоднішній день в Україні подібний документ відсутній.

Для ефективного здійснення зовнішньоекономічної діяльності необхідно дотримуватись певних законодавчих вимог. Реалізація зовнішньоекономічних операцій супроводжується обов'язковістю їх митного контролю та митного оформлення з боку органів Державної фіскальної служби України, що зумовлює необхідність пошуку ефективних шляхів взаємодії між господарюючими суб'єктами та митними органами. Однією з таких форм взаємодії є можливість спрощення митних процедур через механізм отримання спеціалізованого статусу уповноваженого економічного оператора.

Надання такого статусу можливе за умови здійснення митного контролю, який дозволить проводити комплексну оцінку підприємства, що здійснює ЗЕД, з точки зору його відповідності митним вимогам.

Надання суб'єктам ЗЕД статусу уповноваженого економічного оператора передбачає значну довіру з боку митниці, що зумовлює виникнення суттєвих ризиків, пов'язаних з прийняттям рішення щодо сертифікації та послабленням контролю за діяльністю підприємства-оператора в подальшому.

В рамках митного контролю проводиться ретельна класифікація та оцінка всіх ризиків, як

потенційних, так і реальних, а також всіх критичних областей управлінського процесу. Перевіряється вплив кожного елемента на якість митних операцій, що здійснює підприємство.

Одним із важливих завдань митного контролю є збір детальної та об'єктивної інформації щодо діяльності суб'єкта ЗЕД та оцінка відповідності рівня отриманих показників митним вимогам при отриманні статусу УЕО. При використанні всієї доступної інформації оцінка ризиків проводиться за всіма відповідними областями ризиків діяльності економічного оператора в міжнародному ланцюгу поставок згідно моделі його господарської діяльності.

Прийняття нової редакції Митного кодексу України у 2012 р. [6], який запровадив можливість отримання вітчизняними експортерами та імпортерами статусу уповноваженого економічного оператора, зумовило необхідність розробки та впровадження системи критеріїв, на основі яких приймається рішення про надання або ненадання такого статусу. Слід зазначити, що протягом дії нової редакції Митного кодексу України реалізації норм про статус уповноважених економічних операторів не відбулось, причиною чому стала відсутність розроблених державою критеріїв.

У 2013 р. новостворене Міністерство доходів та зборів України також розробило проект наказу «Про надання підприємству статусу уповноваженого економічного оператора» [7], в якому передбачалось, що суб'єкт ЗЕД здійснює самооцінку діяльності відповідно до анкети за встановленою формою, а органи доходів і зборів здійснюють перевірку відомостей анкети шляхом проведення фактичної та документальної перевірок. Незважаючи на необхідність врегулювання відносин у сфері надання статусу уповноваженого економічного оператора, проведена процедура громадського обговорення зазначеного проекту не забезпечила рішення щодо його остаточного прийняття. Тому питання кількісної оцінки якісних характеристик діяльності підприємства залишається відкритим та не менш актуальним.

На початку 2016 р. Міністерством фінансів України було розроблено, а Кабінетом

Міністрів України схвалено проект змін до Митного кодексу України в частині надання статусу уповноваженого економічного оператора. Розробленим законопроектом передбачається виділення уже 5 тематичних блоків, а саме: 1) дотримання положень законодавства України, у тому числі з питань державної митної справи; 2) задовільна система ведення комерційної та транспортної документації; 3) платоспроможність; 4) дотримання стандартів надійності та безпеки; 5) забезпечення практичних стандартів компетенції або професійної кваліфікації. У свою чергу тематичні блоки деталізуються та містять характеристики відповідності зазначеним критеріям [8]. Слід зазначити, що даний проект так і не було реалізовано у зв'язку зі зміною уряду України навесні 2016 року та відповідним відкликанням із парламенту усіх урядових законопроектів.

У червні 2016 р. Кабінет Міністрів подав в порядку законодавчої ініціативи для розгляду Верховною Радою проект Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо уповноваженого економічного оператора та спрощень митних формальностей» [9]. На сьогоднішній день рішення щодо даного законопроекту не визначено.

Ризики та критерії оцінки відомостей, заявлених підприємством для отримання статусу УЕО, визначені в проекті наказу Міністерства фінансів України «Про надання підприємству статусу уповноваженого економічного оператора» [7]. Згідно даного проекту висновок комісії про можливість або неможливість надання статусу уповноваженого економічного оператора і видачі сертифікату пропонується здійснювати тільки за умови відповіді лише «так» чи «ні» на поставлені питання.

Необхідно зазначити, що надання статусу уповноваженого економічного оператора і видачі сертифікату в такий спосіб є недосконалим та непрозорим.

По-перше, на підприємстві інформаційна база за окремими характеристиками не завжди розроблена у повній мірі або може мати недоліки, також існує ймовірність того, що за одним із параметрів взагалі відсутня необхідна інформація. Коректна система оцінювання має

передбачати крім крайніх оцінок шкали «так» або «ні» також проміжні рівні – коли оцінювані властивості наявні, але потребують певних доробок або вдосконалення.

По-друге – на наш погляд, під час митного контролю посадові особи митних органів також мають провести спеціальні дослідження та розрахунки, за результатами яких можна кількісно оцінити якісні характеристики підприємства. Такий підхід підвищить точність оціночних процедур та сприятиме посиленню об'єктивності в роботі комісії, а також допоможе обґрунтувати причини відмови у наданні статусу УЕО тим операторам, яких це може стосуватись.

Так як оцінити потрібно велику кількість різних неоднорідних аспектів діяльності підприємства, то доцільним є їх тематичне групування за сферами інтересів митниці та у відповідності до об'єктів управління на підприємстві. Наприклад, в деяких країнах ЄС при визначенні ступеню ризику суб'єкту ЗЕД загальна рейтингова оцінка формується на основі чотирьох секцій:

1. Корпоративна структура та організація учасника ЗЕД.
2. Виробництво або торгівля.
3. Фінансовий стан (активи і доходи).
4. Митна складова [4].

Кожна секція має свої параметри, результати оцінки за кожним з яких вимірюються відповідними балами. В підсумку бали додаються, що і складає загальну оцінку якості суб'єкта ЗЕД відносно вимог митниці.

На основі застосування адаптованої до відповідної мети методики оцінки відомостей підприємства може бути прийняте обґрунтоване рішення щодо надання статусу УЕО шляхом співставлення кількісно вираженої інтегрованої оцінки за результатами перевірки підприємства та мінімального допустимого її значення, яке відповідає прийнятному рівню ризику.

Крім того, деталізована інформація, що використана для розрахунку інтегрального показника, дозволяє виявити слабкі місця управління і внутрішнього контролю, а також інші ризикові сфери конкретного підприємства, сформувавши відповідні профілі ризику, що надалі можуть бути використані для ефективного

проведення митної діагностики.

Побудова і впровадження запропонованого методу оцінки має багато переваг – на наш погляд, за основу параметрів кількісної оцінки слід взяти критерії, що заявлені в анкеті самооцінки підприємством відомостей (описані в проекті наказу про надання статусу

УЕО) [7], спираючись, звісно, і на Європейській досвід. Виходячи з аналізу пропонованих та ще не імплементованих законодавчих та нормативно-правових актів в сфері оцінки діяльності підприємства, ми можемо виокремити основні тематичні блоки, за якими буде здійснюватися кількісна оцінка, а саме (рис. 3).

Рис. 3. Оцінка і аналіз відповідності якісних характеристик підприємства за тематичними блоками

Кожний блок має перелік пунктів з питаннями, що підлягають дослідженню. На питання пропонуються варіанти відповідей, а результат перевірки обирається з наданих варіантів, кожному з яких відповідає певна кількість балів.

Саму оцінку пропонується здійснювати з використанням оціночних показників від 1 до 3, де значенню «1» відповідає найгірший стан досліджуваного параметру на підприємстві, а значенню «3» – його найкращий стан (табл. 2).

Таблиця 2

Шкала оцінок, що застосовуються при здійсненні митного пост-аудиту

Значення	Рівень ризику	Характерні риси показника
1	Критичний	Наявність окремих елементів відповідності параметрів блоку, які в цілому не забезпечують впевненість у відсутності ризиків.
2	Підвищений	Часткова відповідність параметрів блоку вимогам, що пред'являються, але є ризик втрати впевненості.
3	Мінімальний	Повна відповідність параметрів блоку вимогам, що пред'являються.

З метою отримання статусу УЕО підприємство-суб'єкт ЗЕД, насамперед, подає до митниці за місцем своєї державної реєстрації заяву, підписану керівником і завірену печаткою підприємства. До заяви про видачу сертифіката УЕО додається анкета з результатами самооцінки (з метою встановлення своєї відповідності митним вимогам, які пред'являються до УЕО), проведеної заявником за критеріями, визначеними на рисунку 1. Інформація, викладена в анкеті, підлягає перевірці митницею відповідно до вимог МКУ. Результати самооцінки слід подавати митниці у табличному вигляді. У відповідях на питання анкети рекомендується надавати максимально повну інформацію. У подальшому це допоможе значно скоротити час на проведення її перевірки.

Також слід мати на увазі, що процедура отримання статусу УЕО базується на засадах, аналогічних тим, що покладені в основу процедур видачі сертифікатів, які підтверджують відповідність міжнародним стандартам в окремих сферах підприємницької діяльності. Отже, перший етап підготовки підприємства до отримання статусу УЕО передбачає приведення у відповідність підконтрольних йому процедур і процесів до вимог міжнародних стандартів. Це означає, що процедури і процеси, що виконуються підприємством, повинні бути визначені встановлені відповідними документами (інструкціями, положеннями тощо). Такі документи повинні постійно оновлюватись і

бути доступними для співробітників підприємства згідно з розподілом функціональних обов'язків і завдань. Відтак, у відповідях на запитання анкети необхідно вказувати назви і реквізити таких документів, а також підготувати їх для пред'явлення представникам органів ДФСУ під час проведення ними перевірки.

Загальна схема процесу надання (отримання) статусу УЕО наведена на рисунку 4.

На нашу думку, перспективним подальшим напрямом дослідження є розробка алгоритму збору, накопичення, систематизації, узагальнення та аналізу детальної інформації у відповідному форматі щодо діяльності підприємства з метою інформаційного забезпечення процесу визначення факторів, які негативно впливають на значення показників митної діагностики. Окремим етапом є розробка комплексу заходів щодо визначення ефективності системи внутрішнього контролю, на підставі якої будуть прийматись управлінські рішення.

З дня отримання сертифіката УЕО підприємством здійснюється самостійний моніторинг відповідності своїх якісних характеристик митним вимогам до уповноваженого економічного оператора, тому необхідним є запровадження на такому підприємстві дієвої системи внутрішнього контролю, яка б задовольняла критеріям щодо підтримки такого статусу.

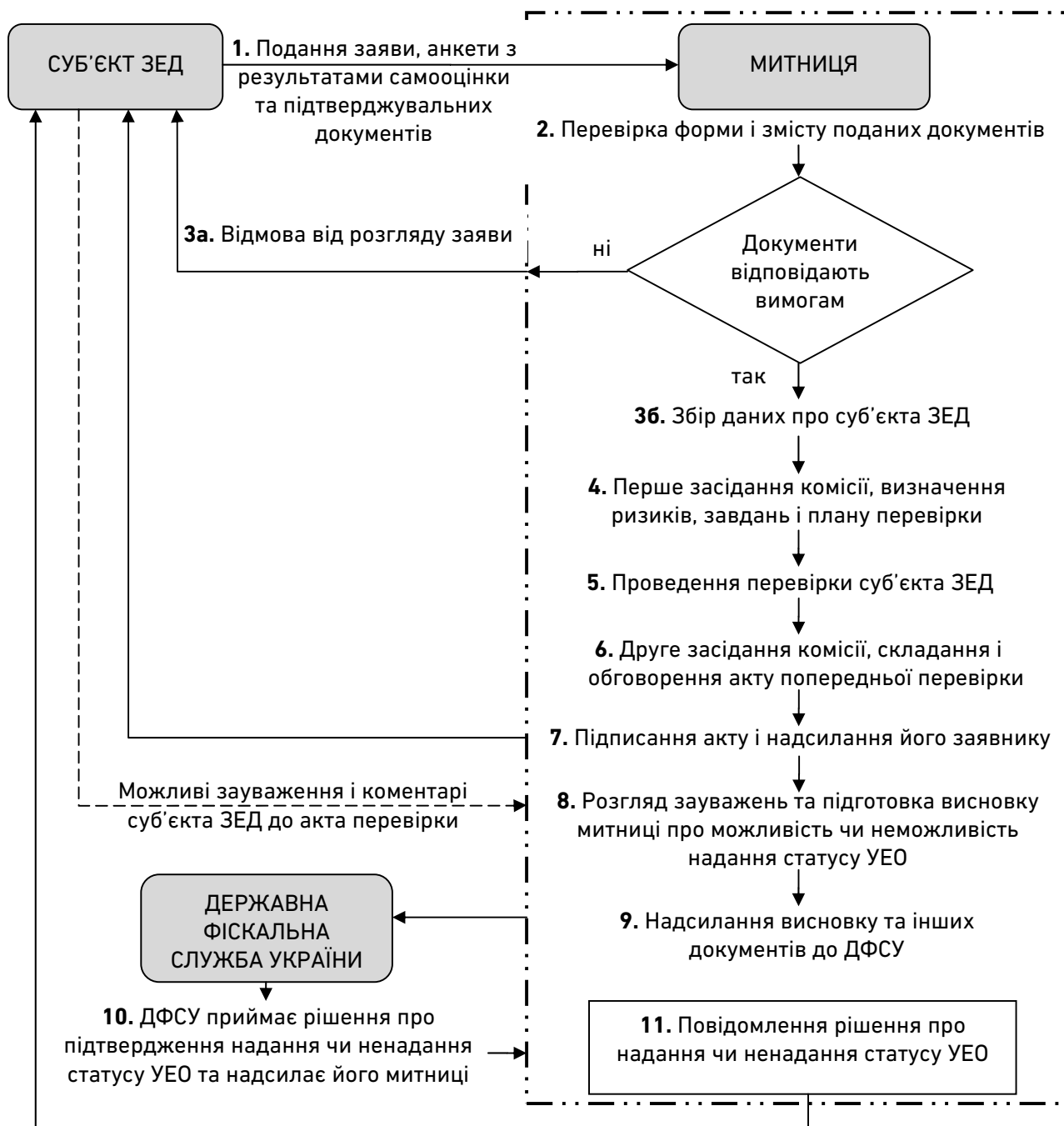

Рис. 4. Процес надання підприємству-суб'єкту ЗЕД статусу УЕО

Висновок

На основі проведеного аналізу міжнародного і українського досвіду функціонування і розвитку митного контролю можна запропонувати наступне:

– розробити та затвердити єдиний нормативний документ, який повністю

регламентував би саму процедуру проведення митного контролю посадовими особами Державної фіскальної служби України, включаючи координацію, планування, порядок здійснення та оформлення результатів перевірок;

– з урахуванням європейського досвіду і

специфічних особливостей ведення бізнесу в Україні на основі формату нормативно-методичних документів країн ЄС необхідно розробити та впровадити в практичну діяльність методичне забезпечення контрольних заходів;

– в перспективі доцільно також розробити показники оцінки якості та ефективності митного контролю в Україні і відповідні методики їх аналізу.

Список використаних джерел

1. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Киотська конвенція), затверджена Радою митного співробітництва 18.05.1973 р. у редакції Брюсельського Протоколу 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_643.
2. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур у зміненій редакції згідно з Додатком I до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур : Закон України від 05.10.2006 р. № 227-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/227-16>.
3. Про внесення змін до Закону України «Про приєднання України до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур» : Закон України від 15.02.2011 р. № 3018-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу : – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3018-17>.
4. Customs Blueprints — Pathways to modern customs. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2007. – 89 pp. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/info_docs/customs/customs_blueprint_en.pdf.
5. Митний кодекс Європейського Союзу : Регламент Ради № 2913/92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_742.
6. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
7. Про надання підприємству статусу уповноваженого економічного оператора: проект наказу Міністерства доходів і зборів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.mdoffice.com.ua/pls/MDOOffice/aSNewsDic.getNews?dat=18102013&num_c=372761.
8. Про внесення змін до Митного кодексу України. (щодо уповноваженого економічного оператора та спрощень митних формальностей) : проект Закону (Версія 12.02.2016) [Електронний ресурс] – режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files>.
9. Про внесення змін до Митного кодексу України. (щодо уповноваженого економічного оператора та спрощень митних формальностей): проект Закону (Версія 03.06.2016) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webpr0c4_1?pf3511=59320.

References

1. International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (Kyoto Convention), approved by the Customs Cooperation Council of 18 May 1973, in the wording of the 1999 Brussels Protocol [Electronic Resource]. – Access mode: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_643.
2. On Ukraine's accession to the International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures, as amended, in accordance with Annex I to the Protocol on the Amendment to the International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures: The Law of Ukraine 05.10.2006 p. № 227-V [Electronic resource]. – Mode of access: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/227-16>.
3. On amendments to the Law of Ukraine "On Ukraine's Accession to the Protocol on Amendments to the International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures": Law of Ukraine dated February 15, 2011 No. 3018-VI [Electronic resource] // Access mode: – [Http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3018-17](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3018-17).
4. Customs Blueprints – Pathways to modern customs. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2007 -

- 89 pp. [Electronic resource]. – Access mode: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/common/publications/info_docs/customs/customs_blueprint_en.pdf.
5. EU Customs Code: Council Regulation No. 2913/92 [Electronic resource]. – Mode of access: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_742.
6. Customs Code of Ukraine dated March 13, 2012 No. 4495-VI [Electronic resource]. – Mode of access: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
7. About the granting of the status of an authorized economic operator to the enterprise: draft order of the Ministry of Income and Collections of Ukraine [Electronic resource] – Mode of access: http://www.mdoffice.com.ua/pls/MDOoffice/aSNewsDic.getNews?dat=18102013&num_c=372761.
8. On amendments to the Customs Code of Ukraine. (Concerning the authorized economic operator and simplifications of customs formalities): draft law (version 12.02.2016) [electronic resource] - access mode: <http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files>.
9. On amendments to the Customs Code of Ukraine. (Regarding the authorized economic operator and simplifications of customs formalities): Draft Law (Version 03.06.2016) [Electronic resource] – Access mode: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?Pf3511=59320.

УДК 33.021:314.151.-054.7(477)І

Малиновська О.А.,

д. держ. упр., головний науковий співробітник
Національного інституту стратегічних досліджень, м. Київ

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПОЛІТИКИ ПОВЕРНЕННЯ МІГРАНТІВ ТА ЇХНЬОЇ РЕІНТЕГРАЦІЇ ТА УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Malynovska O.A.,

Doctor of Public Administration, Chief Researcher
National Institute for Strategic Studies, Kyiv

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF POLICY OF RETURN AND REINTEGRATION OF MIGRANTS AND LESSONS FOR UKRAINE

Статтю присвячено аналізу політики зарубіжних країн щодо сприяння поверненню мігрантів на батьківщину та їхньої реінтеграції, урокам із зарубіжного досвіду, які могли б бути корисними для України.

Статья посвящена анализу политики зарубежных стран, направленной на возвращение мигрантов на родину и их реинтеграцию, урокам из зарубежного опыта, которые могли бы быть полезны для Украины.

The article is devoted to the analysis of the policy of foreign countries aimed at the return of migrants to their homeland and their reintegration, lessons from foreign experience that could be useful for Ukraine.

Ключові слова: зворотна міграція, політика реінтеграції

Ключевые слова: возвратная миграция, политика реинтеграции

Keywords: return migration, reintegration policy